

አማራ አማራ ያልሆኑ መሪዎቹን ማጽዳት አለበት (ሉሉ ከበደ)

March 8, 201

ሀገር አቀፍ አድማ በመላ ሃገሪቱ እየተጠራ ባለበት አጋጣሚ ሁሉ በመላ ሃገሪቱ ያሉት ክልልሎች በሰመረ ሁኔታ የመደማመጥና የመናበቡ ችግር እየቀጠለ የሄደበት አጋጣሚ ያሳስባል። በአሮሚያ ውስጥ እየተካሄደ ያለው የሰመረ የተቀናጀና በፍጥነት ተግባር ላይ ሲወል የሚታየው ህዝባዊ እርምጃ የሚያከራና አርአያነት ያለው ነው። እርግጥ ሁሉም ባይሆኑም ክልልሎች በተለይ አማራውና አሮሞው ከደቡብም ጉራጌ ይህንኑ አኩሪ ተጋድሎ በተለያየ ጊዜ ይሁን እንጂ ተያይዘውታል። ሱማሌ አፋር ትግራይ ቤኔሻንጉል ጋምቤላ ደቡብ የጊዜ ጉዳይ እንጂ ወያኔ ተብትቦ ያስተኛበት መተት በአማራውና በአሮሞው ስንኝት መርከብና ወደ አድማው መቀላቀላቸው አይቀሬ ነው። ወያኔ ሊያፈስ የተዘጋጀበትን ብዙ ደም የምናስቀረው በተባበረ አድማ የመገደያ ጉልበቱን ስናዳክም ነው።

ወያኔ በተለይም በአማራውና በአሮሞው ክልልሎች መካከል መናበብና ባንድ ቅኝት የመጓዝ ሁኔታ እንዳይኖር አሁንም እየሰራ እንዳለ ይሰማኛል። አራቱ ድርጅቶች አሁን ያሉበትን ተክለ ቁመና እንደው። ህወሀት ከፊል የደቡብንና ሙሉ በሙሉ አፋርና የሱማሌውን ህዝብ ድርጅቶች ፍጹም ሙታን የሆኑ ግለሰቦችን በማስቀመጥ ልክ እንደ ትግራይ ክልል ለጊዜውም ቢሆን ከተቃዋሚና ከአድማው ውጭ አድርጓቸዋል። የአፒዲአ መሪዎች በትግላቸው በጀግንነታቸው መብታቸውን ከወያኔ መዳፍ ፈልቅቀው አውጥተዋል። ሊሆን ይገባዋል በሚሉት መንገድ የአሮሞን ህዝብ በመምራት ላይ ይገኛሉ። ከዚያም ባሻገር የብአዴን ሰዎች ቀና ብለው ወያኔን እንዲደፍሩና የአማራውን ህዝብ ከመዳፋቸው እንዲያወጡት ወኔ ሊዘሩባቸው ሞክረዋል። አንድ ግልጽ ሊሆን የሚገባው ነገር ግን የአማራው ችግር ፍጹም ውስብስብና የተለየ መሆኑን ነው።

ህወሀት ኢትዮጵያን ያለተቀናቃኝ በብቸኝነት መረከብ እንደቻለ ያኔ ባረጋገጠበት ወቅት፤ አሀደግ የሚል ድራቆ ተከናንቦ መግባት እንዳለበት ስለታመነ፤ የሰበሰባቸውን ምርኮኞች ባዘጋጀው የዘር ቀንበር እየጠመደ ሲያደራጃቸው፤ ሁሉም ምርኮኞች ይሁኑ እንጂ ለጠፈጠፈው የአሮሞ ድርጅት እንዲመሩ ያዋቀራቸው አብዛኛዎቹ አሮሞዎች ሲሆኑ ፤ ለደቡቡም እንደዚያው የዛው ክልል ጎሳዎች ነበሩ። ብሄረ አማራ ብሎ ለጠፈጠፈው ድርጅት ግን አማሮችን አልነበረም እንዲመሩ የመረጠው። ምክንያቱም አማራ ከኢትዮጵያ ምድር መጥፋት የነበረበት ዘር ስለሆነ ፤ አማራን የማጽዳት ስራ መስራት የሚችሉ መሆን ነበረባቸውና አማርኛን ጠንቅቀው መናገር የሚችሉ የትግራይና የኤርትራ ተወላጆችና ጥቂት ደሞ ሌሎች መመረጥ ነበረባቸው።

አቶ ገብረመድህን አር አያ ህወሀትን ከመሰረቱት አንጋፋ ወያኔዎች አንዱ ናቸው። አብረው በመታገል ላይ እያሉ የአማራና የኢትዮጵያ ጥላቻ እስከ አጥንታቸው የዘለቀው የህወሀት መሪዎች በግንባር ቀደምትነት ስብሀት ነጋና መለስ ዜናዊ በወቅቱ የነበረው አያያዛቸውና አስተሳሰባቸው በኢትዮጵያና በህዝቡ ላይ የሚያስከትለው አደጋ ገብረመድህንን አስፈርቷቸው አሳስቧቸው ነበር። መቀየር የሚችሉት ነገር እንደሌለ ሲረዱ ፤ ድርጅቱን ጥለው ከበረሃ ወደ ኢትዮጵያ መንግስት ገቡ ። ባንድ ወቅት ለመገናኛ ብዙሀን ባቀረቡት የምስክርነት ጽሁፋቸው ብአዴን እንዴት እንደተፈጠረ አስገራሚ ታሪክ አትመው ነበር።

በ 1972 አም አካባቢ እንደ ኢትዮጵያዊ መንግሥት አቆጣጠር ኢህአፓ በትግራይ ውስጥ የትጥቅ ትግል ሲያካሂድ ወያኔዎቹ “ትግራይ የኛ ክልል ስለ ሆነ ውጤት” ብለዋቸው ነበር። ኢህአፓዎችም “ያለው ኢትዮጵያ ምድር ውስጥ ነው። ትግራይ የኢትዮጵያ አካል ነው አንደኛው” ይሏቸዋል። ከዚያ በኋላ ወያኔዎቹ በድንገት ጦርነት ከፍተኛ ተቃዋሚ እጅግ በርካታ የኢህአፓ ተቀጧል። ወልቃይት ጠገዴ አካባቢ የተሰማሩ የተረፉ የኢህአፓ ሰራዊት አባላት ነበሩና ሰላሳ አምስት የሚሆኑት እጃቸውን መስጠት በመምረጣቸው ለወያኔ እጅ ሰጡ። ኢህአፓ በዚያን ጊዜ ሰራዊቱ ከሁሉም ጎሳ የተወጣጣ ነበር።

ያኔ ነው እንግዲህ በወቅቱ የነበሩት የወያኔ መሪዎች የኢህአፓን ምርኮኞች በመጠቀም አማራ የመሰሉትን ጸረ አማራ አቋም ያዘው እንዲቆሙ ማድረግ አለብን ብለው ስራ የጀመሩት። በደረሰብት ስምምነት መሰረት አማራ ጠላት እንደመሆኑ መጠን በራሳችን ትእዛዝና እንቅስቃሴ የሚታዘዝ ድርጅት መፍጠር አለብን አሉ። የአማራው ህልውና የሚጠፋበት መንገድ ከዚህ የበለጠ ስለሌለ ፕሮግራሞቹን ጽፈን ሙሉ ቁጥጥር እያደረግን እነዚህን የኢህአፓ ወደገቦች አደራጅተን እንጠቀምባቸው ተብሎ ውሳኔ ተላለፈ ። ያቶ ገብረመድህን ጽሁፍ እንደሚለው።

በዚህ ውሳኔ መሰረትም መለስ ዜናዊ፣ ስብሃት ነጋ፣ አባይ ፀሃየ ለሚመሰረተው የአማራ ድርጅት ፕሮግራምና የቅድመ ሁኔታ ውይይት እንዲያዘጋጁ ሃላፊነቱ ተሰጣቸው። ያዘጋጁቸውም መወያያ ርዕሶች ኋላ አማራውን ለማደራጀት ፕሮግራም ሆነው የሚቀሩ ነበሩ። ህወሀት ፖሊትቢሮ ቀርበው እነ አረጋዊ በርሄና ስዩም መስፍን አንድ ላይ ሆነው የቀረበውን ጽሁፍ አንብበው ተሰማመኑ። እናም እጃቸውን ከሰጡ የኢህአፓ አባላት በዋናነት ሶስት ተመርጠው ውይይቱን እንዲመሩና ምርኮኞቹን ሁሉ እንዲያሳምኑ ከዚያ ጉባኤ ተካሂዶ በወያኔ ረዳትነት ፕሮግራሙን አምነው ተቀብለው የአማራ ድርጅት እንዲመሰረት ወሰኑ።

የተዘጋጀው የመወያያ ኋላም ፕሮግራም የሚሆነው ከታች ያሉትን ነጥቦች ያካተተ ነበር።

1። ነጻ አገር የነበረችው ትግራይ የራሷ መንግስትና መስተዳድር የነበራት ሀገር፤ ከአጼ ዮሃንስ ሞት በኋላ በሚኒሊክ ተወራ በአማራው ቅኝ አገዛዝ ቀንበር መውደቁን መቀበል።

2 ። ነጻ ሀገር የነበረችው ኤርትራ ዛሬ በኢትዮጵያ ቅኝ አገዛዝ ስር ወድቃ ፤ ህዝብ ለመከራና ለችግር ተዳርጓል። ከህዝባዊ ሀርነት ኤርትራ ጋር በመተባበር ኤርትራን ነጻ ማውጣት።

3። የአሁኗ ኢትዮጵያ የታሪክ ድህና ታሪክ የሌላት ሀገር ፤ በአጼ ሚኒሊክ የተመሰረተችና ከመቶ አመታት ያነሰ ታሪክ ያላት ሀገር መሆኗን አምኖ መቀበል።

4። ሚኒሊክ ግዛቱን ለማስፋፋት በመሳሳት ሳይወድ በግድ “ኢትዮጵያዊነትን ተቀበል” ተብለው በአማራው የመንግስት ስር አት በስቃይና በችግር የሚገኙ ብሄረሰቦችን “የራሱን እድል በራሱ መወሰን መብት እስከመገንጠል” ን ፤ አምኖ መቀበል። በዚህም ላይ ኢትዮጵያ የብሄረሰቦች ወህኒ ቤት መሆኗን አምኖ መቀበል።

5። አማራ የሚባል ብሄረሰብ ጨቋኝ ጸረ ህዝብ መሆኑን አምኖ መቀበል።

በነዚህ መሰረታዊ የህወህት ነጥቦች ዙሪያ ውይይት የተጀመረው እኒ አ ግንቦት መጨረሻ 1972 ነበር። የውይይቱ መሪዎች መለስ ዜናዊ ስብሀት ነጋና አባይ ጸሃይዬ ነበሩ። ህወህቶች ከኢህአፓ ምርኮኞች ውስጥ ጉዳዩን አምኖ የሚቀበላቸው የአማራ ተወላጅ ለማግኘት ስድስት ወር ነው የማሳመን ስራ ለመስራት የሞከሩት ። እስከ ህዳር 30/ 1973 ሲከራከሩ አብዛኛዎቹ የኢህ አፓ ወደገቡ “ይህ ፕሮግራም ጸረ ኢትዮጵያ፣ ጸረ ሉአላዊነትና ጸረ ህዝብ ነው” ይሏቸው ነበር።

“በህዝባችን ያልነበረና ያልታየ ፕሮግራም ተሸክመን አንታገልገም። ከፈቀዳችሁ ፕሮግራሙን እራሳችን ጽፈን፣ ለአንዲት ኢትዮጵያ፣ ለአንድ ህዝብ አንድንታገል ፍቀዱ። አማራ ህዝብ ጠላት ነው የምትሉት እኛም አማራ ነን። ከሩው አማራ የኢትዮጵያ ህዝብ ጠላት ነው ብላችሁ አትፈርጁ” እያሉ በእልህና በንዴት ሲከራከሩ ከቆዩ በኋላ ኢህአፓዎቹ በሶስት ተከፈሉ።

ህወህት ጽፎ ያመጣውን አንቀበለውም ያሉ፤ ጊዜ ይሰጠንና በደንብ አንብበን ተረድተን መልስ እንስጥበት ያሉ እናም ህወህት ያመጣው ፕሮግራም ልክ ነው ተቀብለን አማራውን ማደራጀት እንቀጥል የሚሉ ሆኑ።

ከዚያ የተከተለው ነገር ጊዜ ይሰጠን ያሉት ያችን አጋጣሚ ተጠቅመው ጠፉ። አመለጠ። ግማሹ ሱዳን የቀረው ለደርግ እጅ ሰጠ። ፕሮግራሙን አንቀበለውም ያሉት ሁሉም አማራ ሲሆኑ አንድ የትግራይ ልጅ የገኝባቸው ነበርና ባላሰቡት ሁኔታና

ሰአት እነ መለስና ስብሀት ነጋ ህወህቶች ተሰብስበው ረሸኗቸው። በመሉ ጨፍጭፈው ገደሏቸው። ፕሮግራሙን የተቀበሉት ዳኑ። እነማን?

“በህወዳኝ የተረቀቀውን ፕሮግራም አምነን ተወያይተን ገምቢ ፖሊሲውን ተቀብለናል” ያሉት የሚከተሉት ሰዎች ሆኑ።

ሙሉ-አለም አበበ፣ አማራ

ህላዊ ዮሴፍ፣ ኤርትራ

ሃይለ ጥላሁን፣ ትግራይ፣ እድገቱ ጎጃም

ተፈራ ዋልዋ፣ ሲዳማ

ታምራት ላይኔ፣ ከንባታ

ታደሰ ካሳ፣ ትግራይ

ዮሴፍ ረታ፣ ትግራይ፣ ኤርትራ

መለስ ጥላሁን፣ አማራ፣ ትግራይ

በረከት ስምዖን፣ ኤርትራ

ሲሳይ አሰፋ፣ ትግራይ

አዲሱ ለገሰ፣ ሂርና ሃረር

ኢያሱ በላቸው፣ ትግራይ፣ አማራ

እንግዲህ የአቶ ገብረመስቀል አር አያ ጽሁፍ በሚያስረዳው መሰረት ወያኔ በነዚህ ጸረ አማራ ሰዎች ነው የአማራውን ድርጅት አቋቁሞ ለሀያሰባት አመት ታት የአማራውን ህዝብ እየገደለ እያስገደለ ቁጥሩ እንዲቀንስ ያደረገው።

እነዚህ ሰዎች ዛሬም ብዙዎቹ በህይወት አሉ። ካለፉት ሶስት አመታት ወዲህ የተነሳው ህዝባዊ አመጽና ተቃዋሚ በአማራው ክልል የመንጠባጠብ ያለመናብብ አብሮ ያለመጓዝ ችግር ጎልቶ ይታይበታል። ምክንያቱ እንደ አሮሚያ መሪዎች ጤናማና ትክክለኛ የአማራነት ስነልቦናና ወኔ ይዘው የሚወጡ አዳዲስ መሪዎች በመጥፋታቸው ነው። አሮሚያ ከዳር እዳር ባንዴ ሲደማመጥ አማራ መገናኛ መስመሩ ይበጣጠስበታል። እነ በረከት ሲሞን አሉ። እነ አዲሱ ለገሰ አሉ። እነተፈራ ዋልዋ አሉ። አንድ እውነተኛ የአማራ ፋኖ ቢፈጠር ወዲያው አስር ያደርጓቸውና አንዱ አንድ ነገር ፤ ሌላው ሌላ መልክት ለህዝቡ እያስተላለፉ መደናገርን ይፈጥራሉ።

ህወሀት እጅግ ፈሪ የሆኑ ሰዎች ጥርቅም ነው። ፈሪ ታግሎ ከጣለው ሰው ላይ አይነሳም። ሀያሰባት አመታት ከአማራ ላይ አልተነሳም። ወያኔ አማራን በጠላትነት ማእከል ያደረገ ትግል ሲጀምር ከዚያ በፊትም ሆነ በኋላ አማራ የሚባለው ህዝብ እንደማንኛውም የኢትዮጵያ ህዝብ ተገፊ ፤ ተጨቋኝ፤ ተበዳይ ፤ ድሃ ፤ እንጂ ህወሃትና መስሎቹ እንደሳሉት ጨቋኝ በዝባዥ በዳይ የሰልጣን ባለቤት ሆኖ አይደለም። ግን ነው ተብሎ ከሁሉ የከፋ ሰቆቃ እየተፈጸመበት እስካሁን ዘለቀ። ካለፉት ሀያ ሰባት አመታት በፊት የታሪክ አጋጣሚ ለነሱ አደላና ወያኔና ሻእቢያ ትልቁን ኢትዮጵያ ያለተቀናቃኝ ሲረከቡ ወያኔ አማራን እንዳሸነፈ ቆጠረ እንጂ መላው የኢትዮጵያ ህዝብ ይሁን ብሎ በር ከፍቶ እንዳስገባው አልተገነዘበም። ይሁንና ታዲያ አማራውን ከምድረገጽ የማጥፋት እቅዱን አጠናክሮ ቀጠለ። ሁሉንም አስገድዶ በጎሳ እንዲደራጅ ሲያደርግ የሁሉም የጎሳ ድርጅት መሪዎች በህወሀት ይሁን ቢሆንም የሚመለመሉት የዚያው ጎሳ አባላት ናቸው። ለአማራው ግን አማርኛን መናገር የሚችሉ ትግራዎችና ኤርትራውያን እንዲሁም የሌሎች ጎሳ አባላት ናቸው የተቀቅሩት። በዚህም ምክንያት ተደራጅቶም ሀያሰባት አመታት በልዩ ልዩ መንገድ ዘሩ እንዲቀነስ ተደረገ። ከጅምላ ጭፍ ጨፍ ሴቶች እንዳይወልዱ በመርፌ እስከማምከን ።

አሁንም የአማራው ህዝብ ለነጻነት በተንቀሳቀሰው ሀገር አቀፍ አመጽ ውስጥ የተቀናጀና የተሟላ ሁሉን አማራ አቀፍ አመጽ እንዳያደረግ ተጽኖ ማሳደር ችለዋል። እነዚህን አማራ ያልሆኑ ጸረ አማራ የህወሀት ቅሪቶችን እርምጃ ወስደባቸው ክልሉን ካላጸዳ እነሱ እሱን ማጽዳት ይቀጥላሉ። መላው አማራ አንድ ሆኖ በተባበረና በተቀናጀ ስልት በአመጹ እንዳይገፋ እነዚህ ነባር አመራሮች በህይወት እስካሉ ድረስ ሁሉን ያደርጋሉ። በህወሀት መሪነት አማራ እንዲዳከም እንዲንበረከክ የተቻላቸውን ሁሉ ያደርጋሉ። መላው አማራ ከአሮሞውም ጋር አመጹን እንዳያቀናጅ ልዩልዩ ዘዴ በመጠቀም መሰናክል ይፈጥራሉ። ብቸኛው መፍትሄ አማራ አማራ ያልሆኑ መሪዎቹን ማጽዳት ነው።

